

Odôvodnenie:

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED],

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED];

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED],

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED];

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED];

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] (spolu ďalej aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Sp 19/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného úradu Komárno (ďalej len „okresný úrad“) v konaní vedenom pod sp. zn. A/2010/00119 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Sp 19/2010.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi napadnutého konania vedeného krajským súdom, v ktorom sa domáhajú

preskúmania zákonnosti rozhodnutia okresného úradu (pôvodne Obvodného pozemkového úradu Komárno, pozn.) č. k. A/2010/001191-1 z 27. mája 2010 (ďalej len „rozhodnutie z 27. mája 2010“).

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, že ako právni predchodcovia „*alebo sťažovatelia v 1/-53/ rade prostredníctvom svojich právnych zástupcov uplatnili na Obvodnom pozemkovom úrade v Komárne... nárok na navrátenie vlastníctva v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom. Svoje nároky si právni predchodcovia sťažovateľov alebo sťažovatelia v 1/-53/ rade ako žiadatelia opierali o reštitučný titul podľa § 3 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení k pozemkom... Vlastníctvo k pozemkom bolo konfiškované Rozhodnutím konfiškačnej komisie v Komárne č. 146/139/1946 zo dňa 31. 7. 1946 na základe § 1 ods. 1 písm. d/ nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení čl. č. I nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR.*“.

Okresný úrad rozhodnutím z 27. mája 2010 „*žiadateľom*“ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nepriznal a krajský súd v napadnutom konaní potvrdil označené rozhodnutie okresného úradu rozsudkom sp. zn. 19 Sp 19/2010 z 21. novembra 2011 (ďalej len „rozsudok z 21. novembra 2011“). Právni predchodcovia sťažovateľov, resp. sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu z 21. novembra 2011 odvolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 10 Sžr 22/2013 z 29. januára 2014 tak, že rozsudok krajského súdu z 21. novembra 2011 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa sťažovateľov krajský súd a najvyšší súd odňali sťažovateľom, resp. ich právnym predchodcom možnosť konať pred súdom, pretože si v konaní nemohli uplatniť procesné práva účastníkov konania.

4. V ďalšom konaní krajský súd uznesením zo 4. decembra 2014 nepripustil vstup do konania „*dedičom účastníkov, ktorí zomreli počas správneho konania, a zastavil konanie vo veci niektorých navrhovateľov, zároveň ustanovil advokáta za spoločného zástupcu všetkých ešte nezastúpených navrhovateľov.*“. Uznesenie krajského súdu zo 4. decembra 2014 bolo napadnuté odvolaním, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením

sp. zn. 10 Sžo 75/2015 z 25. mája 2016 tak, že napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdil.

5. Sťažovatelia v kontexte namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy argumentujú, že napadnuté konanie pred príslušným správnym orgánom trvalo 6 rokov a napadnuté konanie vedené krajským súdom trvá už 9 rokov. Krajský súd pritom zisťuje okruh účastníkov konania a skúma ich zastúpenie. Z uvedeného vyvodzujú záver, že *„na zistenie okruhu účastníkov konania a na skúmanie správnosti ich zastupovania správnemu orgánu a súdu nestačilo ani necelých 15 rokov. Konštatujeme, že postup správneho orgánu a krajského súdu je neakceptovateľný a nezlučiteľný s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a zároveň zakladá aj porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“*

Dňa 27. mája 2014 sťažovatelia podali sťažnosť predsedovi krajského súdu na prietahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená ako nedôvodná.

Sťažovatelia argumentujú tým, že od roku 2014 nebolo vo veci vydané žiadne rozhodnutie, a zdôrazňujú, že ani vysoký počet účastníkov konania (175 účastníkov konania na strane navrhovateľov) neodôvodňuje 15 rokov trvajúce napadnuté konanie. Žiadajú aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia – každému zo sťažovateľov v sume po 20 000 € a súčasne žiadajú navrátenie vlastníctva k dotknutým pozemkom.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodňujú stavom právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú, a zdôrazňujú, že *„za uplynulých skoro 15 rokov trvania konania sťažovatelia v 1/-53/ rade uhradili trovy právneho zastúpenia, mali výdavky spojené so zabezpečením dôkazov... a nakoľko ide hlavne o starších občanov národnostnej menšiny maďarskej mali výdavky aj na tlmočníka“*.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní, ako aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní, ako aj postupom okresného úradu v konaní vedenom

pod sp. zn. A/2010/00119, vydá „opatrenie na odstránenie protiprávneho stavu a na vrátenie vlastníctva k pozemkom, a zabezpečil uplatnenie nerešpektovaného ústavného práva.“. Sťažovatelia súčasne navrhujú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 20 000 € a zároveň im priznal „náhradu trov konania za podanie sťažnosti“.

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 392/2019-88 z 5. decembra 2019 ju v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti odmietol. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu, aby sa vyjadril k prijatej ústavnej sťažnosti a zároveň oznámil ústavnému súdu, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľov

8. Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. Spr 105/2020 z 11. februára 2020, v ktorom predseda krajského súdu v podstatnom uviedol:

„Predmetom konania pred ústavným súdom už bolo posúdenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, a to dva krát – naposledy v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 248/2018.

V konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 248/2018 ústavný súd nálezom... z 21. júna 2018... konštatoval porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v II. výroku prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov. V II. časti odôvodnenia nálezu ústavný súd podrobne popísal aj priebeh napadnutého konania, a to od podania žaloby až do obdobia prvých mesiacov roku 2018.

Počnúc dňom 09.05.2018 (teda ešte počas konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. IV. ÚS 248/2018) krajský súd v napadnutom konaní odstraňoval vady konania, a to ustáľovaním okruhu účastníkov konania. V tomto krajský súd plynule pokračoval

aj po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 248/2018 – 109 z 21. júna 2018, a to v súlade s príkazom konať bez zbytočných prieťahov. Počas odstraňovania týchto väd konania došlo aj k ďalšej a poslednej zmene zákonného sudcu.

Po uskutočnení úkonov smerujúcich k ustáleniu okruhu účastníkov nebola na strane krajského súdu už žiadna prekážka, ktorá by bránila meritórnemu prejednaniu veci a jej rozhodnutiu, a preto krajský súd v napadnutom konaní nariadil dňa 28.05.2019 pojednávanie na deň 17.06.2019.

Uvedený termín nariadeného pojednávania bol následne krajským súdom zrušený, avšak výlučne na žiadosť splnomocnenej zástupkyne sťažovateľov, ktorá niektorých z nich ako žalobcov zastupuje aj v správnom súdnom konaní. Prípisom zo dňa 05.06.2019 (č. l. 1423 súdneho spisu) vyzval krajský súd splnomocnenú zástupkyňu sťažovateľov, ako dlho bude práceneschopná, za účelom stanovenia čo najbližšieho termínu pojednávania.

Dňa 09.10.2019 následne znovu krajský súd zisťoval u splnomocnenej zástupkyne sťažovateľov a súčasne žalobcov, či jej zdravotný stav umožňuje zúčastniť sa ešte v danom roku pojednávania, ktoré plánuje vytyčiť na 25.11.2019 alebo 09.12.2019.

Na základe odpovede splnomocnenej sťažovateľov, po odpadnutí prekážky na jej strane, pre ktorý bolo pojednávanie nariadené na 17.06.2019 zrušené, krajský súd vo veci opäť nariadil pojednávanie, a to na 09.12.2019, na ktorom bolo vyhlásené meritórne rozhodnutie vo veci (ktorým bolo žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie).

Ústavná sťažnosť sťažovateľov je datovaná dňom 30.06.2019 a... bola ústavnému súdu doručená dňa 02.07.2019. Sťažovatelia teda ústavnú sťažnosť podali v zastúpení splnomocnenej zástupkyne – advokátky JUDr. Olgy Szabó necelé dva týždne potom, ako na žiadosť tejto ich splnomocnenej zástupkyne v súdnom konaní bolo pojednávanie nariadené na 17.06.2019 zrušené. Krajský súd ponecháva na posúdení ústavného súdu vyhodnotenie tohto postupu sťažovateľov a ich splnomocnenej zástupkyne, a to aj z hľadiska princípu neposkytnutia ochrany takým právam a právom chráneným záujmom, ktoré sú uplatňované návrhom sledujúcim zjavné zneužitie práva.

Z popísaných skutočností vyplýva nepochybný záver, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavnému súdu nebol krajský súd v napadnutom konaní

neodôvodnene nečinný a ani jeho postup nebol v danom čase neefektívny takým významným spôsobom, že by to vytváralo stav, ktorý je nezlučiteľný s podstatou a obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. bod 11. veta druhá uznesenia ústavného súdu II. ÚS 171/2019 z 27. júna 2019).

Vychádzajúc z citovanej judikatúry ústavného súdu (nález č. k. I. ÚS 410/2017 – 24 zo 17. januára 2018 a v ňom uvedená súdna prax ústavného súdu) krajský súd uzatvára, že vzhľadom na to, že v čase, keď bola sťažnosť sťažovateľov ústavnému súdu doručená, už k prietahom v konaní nedochádzalo, je daný dôvod na nevyhovenie takejto sťažnosti. “

Vo vyjadrení predsedu krajského súdu poukázal na viaceré špecifiká napadnutého konania. Taktiež vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci a navrhol, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nálezom nevyhovel.

9. Po doručení vyjadrenia predsedu krajského súdu ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedu krajského súdu z 11. februára 2020 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

10. Právna zástupkyňa sťažovateľov v dvoch podaniach doručených ústavnému súdu 4. marca 2020 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a zároveň v reakcii na vyjadrenie predsedu krajského súdu zdôraznila, že sťažovatelia nie sú totožní s tými 38 sťažovateľmi, ktorí podali 24. augusta 2017 na ústavnom súde sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté nálezom č. k. IV. ÚS 248/2018-109 z 21. júna 2018 (ďalej aj „prvý nález“). Týmto nálezom ústavný súd rozhodol tak, že základné právo tých iných 38 sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom krajského súdu v napadnutom konaní porušené, bolo im priznané finančné zadosťučinenie každému sťažovateľovi v sume po 300 €, ako aj náhrada trov konania.

V konkrétnostiach právna zástupkyňa sťažovateľov uviedla, že «sťažovatelia [redacted]... a spol. sú fyzické osoby, ktorým žiadne finančné zadosťučinenie priznané nebolo.

Nakoľko „strany majú v konaní rovné postavenie... a každá strana – fyzická osoba – má právo... na podanie ústavnej sťažnosti... Z toho vyplýva pre nás záver, že každá

zúčastnená strana - t.j. 175 osôb, resp. ich právni nástupcovia – má právo podať ústavnú sťažnosť, a nie iba 38, ktorí boli úspešní podľa horecitovaného nálezu ÚS.

Vzhľadom k tomu, že sa principiálne v súdnych konaniach doba trvania počíta odo dňa podania, ale podľa ustálenej praxi ESLP treba brať do úvahy aj trvanie správneho konania... preto nemožno skrátiť obdobie prieťahov iba na roky 2018 a 2019.».

V prípade sťažovateľov bolo prvé podanie doručené okresnému úradu 23. decembra 2004. Dňa 9. decembra 2019 krajský súd zrušil rozhodnutie okresného úradu z 27. mája 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľov dodáva: „*Konštatujem, že po 15 rokoch sa vec dostala zase k správne mu orgánu, takže z procesného hľadiska sme presne tam, kde sme boli pred 15 rokmi.*“

11. Dňa 12. marca 2020 zaslala právna zástupkyňa sťažovateľov oznámenie o úmrtí sťažovateľky [REDAKOVANÉ] spolu s informáciou, že ako dedičia zo zákona prichádzajú do úvahy [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (teda traja zo sťažovateľov, ktorí túto ústavnú sťažnosť podali, pozn.). Súčasťou tohto oznámenia právnej zástupkyne bolo vyčíslenie trov konania, ktoré vznikli v súvislosti so zastupovaním sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom. Sťažovatelia si uplatnili úhradu trov konania v celkovej sume 15 228,98 €.

12. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Skúmanie podmienok konania v dôsledku smrti [REDACTED]

13. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie zistil, že sťažovateľka [REDACTED] 23. novembra 2019 (teda po podaní ústavnej sťažnosti) zomrela. Právna zástupkyňa sťažovateľky [REDACTED] túto skutočnosť oznámila ústavnému súdu 12. marca 2020.

14. Podľa právnej zástupkyne ako dedičia zo zákona prichádzajú do úvahy [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], ktorí spoločne podali túto ústavnú sťažnosť. Všetci traja sťažovatelia, rovnako ako aj zosnulá [REDACTED], sú právnymi nástupcami, dedičmi po poručiteľovi [REDACTED], ktorý zomrel 25. augusta 2017 a ktorý bol navrhovateľom (spolu s ostatnými 174 navrhovateľmi) o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu okresného úradu z 27. mája 2010.

15. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok. Podľa § 63 ods. 1 Civilného sporového poriadku ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať.

16. Ústavný súd preto musel posúdiť, či v konaní o ústavnej sťažnosti možno namiesto zomrelej [REDACTED] pokračovať s jej dedičmi, alebo je potrebné konanie voči jej osobe zastaviť.

17. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Namietané prietahy mali nastať v civilnom konaní vedenom na krajskom súde. Ústavný súd poznamenáva, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je viazané na konkrétnu osobu, ktorá je procesnou stranou (účastníkom) namietaného konania pred všeobecným súdom,

teda v tomto prípade na zomrelú sťažovateľku [REDAKOVANÉ]. Zároveň však platí, že právny nástupca vstupujúci do konania pred všeobecnými súdmi v dôsledku univerzálnej sukcesie (dedič) môže pri tvrdení o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uplatňovať celú dĺžku konania, teda aj dobu, počas ktorej sa konania zúčastňoval jeho predchodca. Uvedený názor vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ako aj ústavného súdu (II. ÚS 55/98, I. ÚS 197/05, IV. ÚS 251/08).

18. Z hľadiska posúdenia procesného nástupníctva v konaní pred ústavným súdom je teda podstatné to, či dedičia sťažovateľky [REDAKOVANÉ] pokračujú v konaní pred všeobecným súdom, v ktorom má dochádzať k prieťahom, ako jej procesní nástupcovia. V posudzovanom prípade však právni nástupcovia sťažovateľky [REDAKOVANÉ] sú samotnými sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti, na základe ktorej sa rozhoduje o porušení aj ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Z tohto dôvodu preto ústavný súd konanie vo vzťahu k zomrelej sťažovateľke [REDAKOVANÉ] zastavil (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Obsah súdneho spisu v napadnutom konaní

19. Pokiaľ ide o úkony krajského súdu realizované do vydania prvého nálezu, teda nálezu č. k. IV. ÚS 248/2018-109 z 21. júna 2018, ústavný súd sa pridržia zistení opísaných v označenom náleze a záverov z nich vyvođených a v plnom rozsahu na ne poukazuje. Pri preskúmaní postupu krajského súdu vo veci sa preto ústavný súd sústredil predovšetkým na úkony vykonané vo veci krajským súdom po právoplatnosti prvého nálezu. Preverení súdneho spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, obsahu ústavnej sťažnosti a vyjadrení účastníkov konania, ústavný súd zistil vykonanie nasledujúcich úkonov vo veci:

- 8. júla 2010 podalo 175 navrhovateľov na krajskom súde opravný prostriedok proti rozhodnutiu okresného úradu z 27. mája 2010, ktorým navrhovateľom (identifikovaným v označenom rozhodnutí) nebolo priznané vlastnícke právo k nehnuteľnostiam

špecifikovaným vo výroku označeného rozhodnutia podľa príslušných ustanovení zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“);

- od 9. mája 2018 krajský súd odstraňoval vady konania, keď ustaľoval okruh účastníkov konania;

- 28. mája 2019 po uskutočnení úkonov smerujúcich k ustáleniu okruhu účastníkov konania krajský súd nariadil vo veci pojednávanie na 17. jún 2019;

- na žiadosť právnej zástupkyne z jej zdravotných dôvodov bol uvedený termín pojednávania zrušený. Po odpadnutí prekážky na strane právnej zástupkyne bolo nariadené pojednávanie na 9. december 2019;

- 9. decembra 2019 bolo na pojednávaní vyhlásené rozhodnutie vo veci, ktorým bolo žalobou napadnuté rozhodnutie okresného úradu z 27. mája 2010 zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie.

V.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiska v judikatúre ústavného súdu

20. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

21. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde.

23. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

24. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017).

VI.

Posúdenie veci ústavným súdom

25. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov ako jedných z navrhovateľov návrhu podľa reštitučného zákona, resp. ich právnych nástupcov (ktorí nie sú totožní so sťažovateľmi, o ktorých sa rozhodovalo v prvom náleze, pozn.) na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

26. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, I. ÚS 54/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

27. Pokiaľ ide o prvé posudzované kritérium, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o zákonnosti rozhodnutia okresného úradu z 27. mája 2010, ktorým nebolo priznané navrhovateľom, resp. ich právnym predchodcom vlastnícke právo k nehnuteľnostiam špecifikovaným vo výroku označeného rozhodnutia podľa príslušných ustanovení reštitučného zákona. Rozhodovanie o vlastníckych právach z titulu reštitúcie možno spravidla po právnej stránke hodnotiť ako zložitejšie.

Napadnuté konanie považuje ústavný súd vzhľadom na veľký okruh účastníkov konania na strane navrhovateľov (175 navrhovateľov) ako fakticky zložitú. Faktická zložitnosť konania sa navyše zvyrazňuje postupným rozširovaním okruhu účastníkov konania z dôvodu úmrtia pôvodných navrhovateľov. Ústavný súd vzal do úvahy, že potreba identifikovať právnych nástupcov pôvodných navrhovateľov objektívne sťažuje postup krajského súdu a spôsobuje predĺženie napadnutého konania. Sumarizujúc ústavný súd konštatuje, že faktická zložitnosť veci sťažovateľov nepochybne prispieva k predĺženiu konania, nemožno ňou však ospravedlňovať neodôvodnenú nečinnosť a ani nesprávny a neefektívny postup krajského súdu v konaní, ktorý v dôsledku nesústredeného ustáľovania okruhu účastníkov konania meritórne vo veci rozhodol až po 9 rokoch a 5 mesiacoch.

28. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúvanom konaní, ústavný súd konštatuje, že nezistil podstatnú skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver, že k predĺženiu napadnutého konania významnejším spôsobom prispeli sťažovatelia svojím správaním. Ako to bolo už v prvom náleze uvedené, pojednávanie nariadené na 7. október 2011 bolo z dôvodov na strane splnomocneného zástupcu navrhovateľov odročené na 4. november 2011 a následne na 21. november 2011. Taktiež pojednávanie nariadené na 17. jún 2019 bolo zrušené na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľov z dôvodu jej zlého zdravotného stavu. S prihliadnutím na celkovú dobu napadnutého konania nemá však obdobie, o ktoré sa predmetné konanie z dôvodov na strane navrhovateľov (resp. ich splnomocnených zástupcov) predĺžilo, zásadnejší vplyv. Takéto opakované správanie splnomocneného zástupcu, na čo správne poukázal aj predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení, však ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadost'učinenia.

29. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup krajského súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

30. V tejto súvislosti ústavný súd predovšetkým konštatuje, že celkové trvanie napadnutého konania je už samo osebe neprimerané. Krajský súd konal v napadnutom konaní v zásade plynulo, v posudzovanom prípade však ústavný súd zistil, že aj po právoplatnosti prvého nálezu nebola činnosť krajského súdu úplne efektívna, keď po ustálení okruhu účastníkov konania až 28. mája 2019 nariadil vo veci pojednávanie.

31. Vychádzajúc aj zo zistení opísaných v prvom náleze a záverov z nich vyvođených a zohľadňujúc aj doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania, dospel ústavný súd k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a teda aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. S prihliadnutím na skutočnosť, že porušenie označeného základného práva s'ťažovateľov dosiaľ konštatované nebolo a dôvody opísané v prvom náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 248/2018-109 z 21. júna 2018 o porušení tohto základného práva iných s'ťažovateľov v napadnutom konaní krajského súdu možno vzťahnúť aj na prípad s'ťažovateľov tejto prijatej ústavnej s'ťažnosti, ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v druhom bode výroku tohto nálezu.

32. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti už bolo napadnuté konanie právoplatne skončené, ústavný súd neprikázal krajskému súdu,

aby vo veci konal. Navyše táto povinnosť už bola krajskému súdu uložená prvým nálezom ústavného súdu.

33. Sťažovatelia v návrhu na rozhodnutie zároveň navrhujú, aby ústavný súd „*vydal opatrenie na odstránenie protiprávneho stavu a na vrátenie vlastníctva k pozemkom, a zabezpečil uplatnenie nerešpektovaného ústavného práva*“. Tomuto návrhu sťažovateľov ústavný súd však nemohol vyhovieť, keďže o tomto návrhu môže rozhodnúť len všeobecný súd. Predmetom konania o sťažnosti sťažovateľov podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je totiž len rozhodovanie o namietanom porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie meritórne rozhodnutie o reštitučnom nároku sťažovateľov, ktoré patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd preto o tomto návrhu sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

VII.

Primerané finančné zadosťučinenie

34. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

35. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa mu zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplattenia.

36. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovaného prípadu.

37. Sťažovatelia sa v ústavnej sťažnosti domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume po 20 000 € z dôvodov uvedených v časti I tohto nálezu.

38. Vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc na intenzitu zistených nedostatkov v postupe krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci síce existujú dôvody na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, sťažovateľmi požadovanú sumu finančného zadosťučinenia (zohľadňujúc aj faktickú zložitosť veci a v zásade plynulý postup krajského súdu) však ústavný súd považuje za zjavne neprimeranú. Ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že z celkovej doby posudzovaného konania bola v dôsledku podaných opravných prostriedkov vec viac ako 36 mesiacov na najvyššom súde, a pritom obdobie konania vedeného najvyšším súdom nemožno pričítať na vrub krajskému súdu, ktorý dĺžku jeho trvania žiadnym spôsobom nemohol ovplyvniť. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal aj na opakované odročovanie pojednávania z dôvodov na strane splnomocneného zástupcu, ako aj na to, že po prijatí ústavnej sťažnosti krajský súd už meritórne rozhodol. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume po 300 €, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

VIII.

Náhrada trov konania

39. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľom vznikli v konaní pred ústavným súdom.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca sťažovateľov si uplatnil nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 15 228,98 €.

41. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Úhradu ústavný súd priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) urobené v roku 2019 a jeden úkon právnej služby (oznámenie z 12. marca 2020) urobený v roku 2020. Za dva úkony vykonané v roku 2019 patrí odmena v sume dvakrát po 163,33 € a režijný paušál v sume dvakrát po 9,80 € [v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Pri právnom zastupovaní 53 sťažovateľov je hodnota jedného právneho úkonu za všetkých sťažovateľov v sume 4 327,98 € ($163,33/2 \times 53$). Odmena za dva priznané úkony uskutočnené v roku 2019 tak predstavuje sumu 8 675,56 €.

Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 (týkajúci sa iba zastupovania jedného sťažovateľa, nie viacerých, ako to právna zástupkyňa nesprávne uvádza) predstavuje sumu 177 € a režijný paušál v sume 10,62 €, čiže spolu predstavuje sumu 187,62 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2020. Ústavný súd sťažovateľom nepriznal nárok na úhradu trov konania za dve podania doručené ústavnému súdu 4. marca 2020 (stanovisko k vyjadreniu krajského súdu a vhodnosti ústneho pojednávania, pretože neprinieslo žiadne nové poznatky k meritórnemu prerokovaniu veci).

Na základe uvedeného trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú celkove sumu 8 863,18 €.

42. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov JUDr. Olgy Szabó, Rákócziho 4, Patince v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde).

43. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu